

SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET SYDVÄSTRA SIRKÖN I TINGSRYDS KOMMUN

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Innehållsförteckning	2
BESKRIVNINGSDDEL	3
1. Syftet med naturreservatet	4
2. Administrativa data	4
3. historisk markanvändning	6
4. Områdets bevarandevärden	7
4.1. Geovetenskapliga värden och förhållanden	7
4.2. Biologiska värden	7
4.3. Kulturhistoriska värden	8
4.4. Friluftsliv	8
4.5. Anläggningar	8
5. Genomförda inventeringar och dokumentation	9
PLANDEL	10
6. Skötselområden	10
6.1. Bevarandemål för hela området	10
6.2. Generella riktlinjer och åtgärder för hela området	10
6.3. Skötselområden	11
7. Jakt och fiske	22
8. Bränder, storm, översvämningar, insekts-/svampangrepp	22
9. Barnperspektivet	22
10. Utmärkning	22
11. Sammanfattning och prioritering av skötselåtgärder	23
12. Förvaltning, tillsyn och uppföljning	23
BILAGA	24
2a. Skötselplanekarta	25

BESKRIVNINGSDDEL

Byarna Torsatorp och Rotahult ligger på ön Sirkön mitt i sjön Åsnen. Ön är sjöns största ö med broförbindelse åt tre håll. Trakten har ett mildt lokalklimat på grund av läget vid den stora sjön. Landskapet är ett omväxlande småskaligt kulturlandskap med stort inslag av ädellövskogar. Ön har historiskt haft betydande frukt- och bärödling. Många odlingsmarker har under de senaste 50 åren övergått till lövskog.

Det aktuella området består främst av skog och sjö. Terrängen är småkuperad och stenig. På flera ställen finns trädlösa, ursvallade blockfält. Blockfälten är typiska för Åsnenområdet och är spår efter den tid då "Forn-Åsnen" direkt efter inlandsisens avsmältning hade en betydligt högre vattennivå. Utmed stranden finns mindre vikar med små strandkärr och bladvassbälten men huvuddelen av stranden består av ursvallad sten med en smal bård av pors.

Skogen består främst av ädellövskog, till stor del bokdominerad och i andra delar med inslag av ek, tall, björk och asp. Det finns även inslag av andra trädslag som al, hassel, lind, sälg, rönn, oxel, lönn och gran. Fältskikt saknas i stora delar och är över lag magert, blåsippa förekommer sparsamt. I området finns många ovanliga lavar och mossor. På senvuxna lövträd växer rödlistade lavar som savlundlav (EN), orangepudrad klotterlav (NT), kortskaftad parasitspik (VU), klosterlav (VU) och rosa lundlav (VU) (se förklaring av förkortningar nedan).

Jordbruket i det aktuella området är nedlagt men det finns fortfarande halvöppna åkrar/fruktodlingar. I kanten av dessa finns bryn med blommande buskar, bland annat hagtorn, olvon och slån. I området finns gott om odlingsrösen och stenmurar.

Fågellivet i området som helhet är rikt med till exempel bivråk, stenknäck, grönsångare, skogsduva och mindre hackspett. Storlom och fiskgjuse har boplatser och födosöker i den angränsande Torpaviken.

Kanotleden Värendsleden (mellan Asa och Fridafors) passerar nära i sjön.

I skötselplanen anges rödlistekategori för arter som omfattas av Artdatabankens rödlista 2020. Den svenska rödlistan är ett mått på arters utdöenderisk i landet och kategorierna är följande:

NT = Nära hotad

VU = Sårbar

EN = Starkt hotad

CR = Akut hotad

Arter inom kategorierna VU, EN och CR är de klasser som tillsammans är "hotade arter".

1. SYFTET MED NATURRESERVATET

Syftet med naturreservatet är att:

- att bevara värdefulla naturmiljöer knutna till ädellövskog och andra lövrika skogar i anslutning till kulturlandskap, strandzoner och sjö. Naturmiljöernas växt- och djurliv ska bevaras och gynnas.
- skogen ska vara naturskogsartad genom att vara varierad och flerskiktad med god tillgång på gamla träd, grova träd, ihåliga träd samt stående och liggande död ved.
- området ska vara en tillgång för rörligt friluftsliv under förutsättning att det inte påverkar naturvärdena negativt.

Syftet ska uppnås genom att:

- naturmiljöerna bevaras genom föreskrifter som reglerar skogs- och jordbruk och olika typer av exploatering.
- skogen i huvudsak formas av naturliga processer vilket kan efterliknas genom naturvårdande skötsel. Genom skötsel ska också skog som är påverkad av skogsbruk restaureras, gran begränsas och livsmiljöer för växt- och djurlivet kan nyskapas.
- kvarvarande öppna delar av odlingslandskap bevaras öppna.
- lämpliga åtgärder vidtas för rörligt friluftsliv.

2. ADMINISTRATIVA DATA

Tabell 1. Administrativa data

Naturreservatets namn	Sydvästra Sirkön
NVR-id	2057701
Län	Kronobergs län
Kommun	Tingsryd
Natura 2000-område	Området ingår inte i nätverket men kan komma att föreslås i framtiden
Socken	Urshult
Lägesbeskrivning	Ca 9 km NNV om Urshults kyrka

Centrumkoordinater (SWEREF99TM)	X: 483006, Y: 6273337
Kartblad Index 100 km	62E
Kartblad Index 5 km	62E 7i SV
Naturgeografisk region	12a, SÖ Smålands skog-/sjörik slätt
Huvudsaklig objektkategori	Ä, Ädellövskog
IUCN-kategori	IV, Habitat/Artskyddsområde (Habitat/Species Management Area)
Fastigheter och ägarkategori	Naturvårdsverket
Servitut/rättigheter/ samfälligheter	Sirkön FS:1, samfällt fiske Torsatorp GA:2 (Torsatorp 1:2), skogsväg Servitut 0763-02/5.5 (Torsatorp 1:2) och 0763-05/30.B (Rotahult 1:4), båtplats och väg
Sakägare	Enligt bilaga 3
Areal	149,5 ha varav 78,5 ha land och 71,0 ha vatten
Förvaltare	Länsstyrelsen i Kronobergs län

Tabell 2. Prioriterade bevarandevärden

Typ	Värde
Naturtyper	Ädellövskog och andra lövrika skogar i anslutning till kulturlandskap och strandzoner.
Strukturer	Grova och gamla träd av många trädslag, död ved, boträd, bryn.
Arter	Träd, buskar, lavar, mossor, svampar, fågelliv.
Friluftsliv	Naturupplevelser.

Tabell 3. Naturtyper enligt nuvarande förhållanden (NMD) och enligt bevarandemålen

Naturtyp	Areal enligt nuvarande förhållanden (ha)	Areal enligt bevarandemålen (ha)
Tallskog	7,9	7,9
Granskog	6,0	0
Barrblandskog	0,3	0
Lövblandad barrskog	6,5	0*
Triviallövskog	2,1	0*
Ädellövskog	37,6	61,5*
Triviallövskog med ädellövinslag	0,3	0*
<i>Triviallövskog, våtmark</i>	<i>1,8</i>	<i>1,8</i>
<i>Lövblandad barrskog, våtmark</i>	<i>1,1</i>	<i>1,1</i>
<i>Tallskog, våtmark</i>	<i>0,4</i>	<i>0,4</i>
Tot. sumpskog (löv, tall eller bland, enl ovan)	3,3	3,3
Ungskogar inklusive hyggen	8,7	0
Våtmark	2,3	2,3
F.d. åker/gräsmark/fruktodling	2,0	2,0
Exploaterad mark (väg)	1,5	1,5
Sjöar och vattendrag	71,0	71,0
SUMMA	149,5	149,5
Varav produktiv skogsmark	68,7	68,7

*Successivt och i olika takt kommer granskog, barrblandskog, lövblandad barrskog, triviallövskog och ungskog att övergå till ädellövskog eller triviallövskog med ädellövskog. Framtida arealer är svåra att fastställa exakt. Det kan också bli så att vissa delar blir tallskog vilket också är önskvärt.

3. HISTORISK MARKANVÄNDNING

Sirkön finns beskriven i flera intressanta historiska kartor, bland annat storskifte för hela Sirkön från år 1788. Vilka trädslag som förekom på utmarken finns tyvärr inte omnämnt i beskrivningen till dessa kartor.

Sjön Åsnen är sedan lång tid tillbaka sänkt och påverkad av reglering. Först via ålfisken och kvarnar i Åsnens utlopp och efter rättsprövningar främst 1853, 1931, 1971 och 1982 regleras nu vattenståndet via utloppen mot Havbältesfjorden vid Hackekvarn och Ålshults kanal.

Den berörda delen i Torsatorp är till ganska stor del historiskt sett inägomark, till exempel väster och norr om gårdarna. Även viss del i norr, mellan vägen och sjön, har varit inägomark och har varit bebyggt med en backstuga (sannolikt fram till början på 1900-talet). Området kallas Hejden eller Ljusadal och beboddes av "Belixa-Hanna" som ansågs vara synsk. Mellan gårdarna och Hejden finns en del som varit utmark, Kohagen (storskifte år 1824, samt laga skifte av utägora år

1855). De delar som låg inom inägomarken, och inte var åker, klassades som äng och kan antas endast ha varit glest trädbevuxna eller trädlösa vid den tiden.

Förre ägaren i Torsatorp, Inge Lindahl, har berättat att han hade djur på gården till 1992. Då betades även Hejden. Han berättar också att de hade får på ön Lindholmen fram till 1940-talet.

Berörd del i Rotahult ligger i laga skifte år 1842 som utmark, förutom östra delen närmast gården. Namnet "Ryttaretorpet" finns i skifteskarta angett i skogen mellan gården och sjön vilket vittnar om att det tidigare kan ha funnits bostadsbebyggelse där.

I boken "Wärend & Virdarne" skriver Gunnar Olof Hyllén-Cavallius att Småland hade en betydande svinavel så länge lagstiftningen skyddade eken, boken och andra bärande trädslag. Där tar han som exempel en tvist som uppkom år 1619 emellan bönderna på Sirkön om de främmande svin som blivit utsläppta på deras gemensamma ollonskog. I utredning framkom att Simon i Rotahult hade 98 svin, Knut på Sundslätt 104 svin och grannen Sven över 300 svin.

4. OMRÅDETS BEVARANDEVÄRDEN

4.1. GEOVETENSKAPLIGA VÄRDEN OCH FÖRHÅLLANDEN

Åsnenområdet ligger på den sydsvenska urbergsslätten och terrängen är flack. I det aktuella området går berg i dagen på enstaka små ställen öster om allmänna vägen i norra delen där bergarten är granit. På ön Lindholmen finns berg i dagen där bergarten benämns som hälleflinta (enligt gamla geologiska kartan, 1875).

Det finns flera blockfält varav det största finns mellan vägen och sjön i norra delen. Blockfälten är typiska för Åsnenområdet och är spår efter den tid då "Forn-Åsnen" direkt efter inlandsisens avsmältning hade en betydligt högre vattennivå och som sedan successivt ändrades på grund av landhöjningen.

Utmed stränderna finns ursvallade och ispressade strandvallar.

4.2. BIOLOGISKA VÄRDEN

Skogarna är till stor del ädellövskog som är flerskiktad med träd i spridda åldrar. Trädslagen är främst bok och med inslag av ek, tall, björk och asp. Al, gran, rönn, hassel, sälj, lind och lönn förekommer också, men i liten omfattning.

På bok växer ovanliga lavar: savlundlav (EN), orangepudrad klotterlav (NT), kortskaftad parasitspik (VU), rosa lundlav (VU), klosterlav (VU), liten lundlav (NT) och bokkantlav (NT). Övriga arter som signalerar stora naturvärden är lönnlav, gammelgranslav, rostfläck, glansfläck och skriftlav. Bland mossor på träd finns fällmossa, guldlockmossa och klippfrullania. Blåmossa som växer på mark är vanlig nära stranden och västlig hakmossa växer rikligt på sten och blockfält. På fnösketikor hittades rikligt med utgångshål av jättesvampmal.

Skogarna har solbelysta bryn mot mindre, ohävdade och igenväxande smååkrar/frukt-odlingar och där finns hagtorn, slån, nypon och fruktträd.

Fågellivet i området som helhet är rikt med till exempel bivråk, stenknäck, grönsångare, skogsduva och mindre hackspett. Storlom och fiskgjuse har boplatser och söker föda i den angränsande Torpaviken.

4.3. KULTURHISTORISKA VÄRDEN

Fornåker finns i norra delar på bägge sidor om allmänna vägen och fortsätter utanför reservatet och omfattar totalt ca 200 rösen. I skogen väster om gårdsmiljön i Rotahult finns också ett mindre område med fornåker där det finns ca 30 rösen. Intill fornåkern finns en övrig kulturlämning i form av en närmast rund, vällagd stenmur, ca 55 meter i diameter.

I övrigt finns över lag många anlagda stenmurar, lägre stensträngar och stentippar i närhet av både öppna gräsmarker (före detta åkrar) och åkrar som numera är skogbevuxna.

I övrigt se ovan under kap. 3 ”Historisk markanvändning”.

4.4. FRILUFTSLIV

4.4.1. Tillgänglighet

Området nås från allmän väg 681 mellan Vaghult och Urshult som passerar genom området. Sträckan är glest trafikerad av länstrafiken med buss. Området nås förutom från väg också från sjön med båt och kanot.

4.4.2. Slitage och störningar

Landmiljöerna bedöms inte vara känslig för normalt slitage. Utmed kanotleden i Åsnen har dock funnits ett behov att reglera var man får tälta och elda. Fågellivet i Åsnens övärld kan vara störningskänsligt. Dessa faktorer ligger till grund för föreskrifter för allmänheten och ska också beaktas vid anläggande av nya anordningar för friluftsliv.

4.5. ANLÄGGNINGAR

Det finns inga byggnader i området. Väster om husen i Torsatorp finns en brukningsväg ner till sjön. Vid sjön finns en båtbygga och ett trädäck med räcke. Bägge gårdarna i Torsatorp har tillgång till bryggan och har båt där (se mer om rättighet i servitut).

5. GENOMFÖRDA INVENTERINGAR OCH DOKUMENTATION

Lantmäterimyndigheternas arkiv, 1788. Storskifte (hela Sirkön). Akt 07-URS-187.

Lantmäterimyndigheternas arkiv, 1856. Laga skifte. Akt 07-URS-198.

Lantmäteristyrelsens arkiv, 1824. Storskifte på inägor. Urshults socken, Torsatorp nr 1.

Lantmäteristyrelsens arkiv, 1855. Laga skifte på utmark och utägor. Urshults socken, Torsatorp nr 1.

Lantmäteriet, 1949. Ekonomiska kartan. Sirkö J133-4E5g51.

Länsstyrelsen, 1989. Kronobergs Natur, Naturvårdsprogram för Kronobergs län. Vic-natur. Värderingar innehållande skogsdata, utförda av oberoende konsulter.

Riksantikvarieämbetets digitala tjänst "Fornsök", fornlämningar m.m.

Kerstin Frändebo, 2017. Sirkön – en ö i Åsnen (Sammanställning från flera källmaterial).

Gunnar Olof Hyllén-Cavallius, 1860. "Wärend & Virdarne – Ett försök i Svensk Ethnologi".

Skogsvårdsstyrelsen. Ärende om landskapsvård. Objekt nr 205, år 1967/68.

Länsstyrelsen. Plan för landskapsvård, ärendenummer 11.134-1473-82, objektnummer 63-BI:1-22.

Naturvårdsverket, 2011. Vägledning för Taiga, 9010.

Sveriges geologiska undersökning. Digital berggrundskarta.

Sveriges geologiska undersökning, 1875. Sveriges geologiska undersökning No 1, Bladet Huseby, Skala 1:200 000.

Skogsstyrelsen distrikt Kronoberg, 1998. Nyckelbiotopsinventering.

VISS: Vatteninformationssystem Sverige.

PLANDEL

6. SKÖTSELOMRÅDEN

Naturreservatet är indelat i 6 skötselområden samt beskrivning av åtgärder för friluftslivet (nr 7). Vissa skötselområden är indelade i delområden, se skötselplanekartan sist i dokumentet.

6.1. BEVARANDEMÅL FÖR HELA OMRÅDET

Målet för hela området är att ädellövskog och lövrik blandskog ska restaureras och bli äldre och mer varierade med avseende på trädslags- och åldersfördelning. Inslaget av gamla träd, grova träd, ihåliga träd samt stående och liggande död ved i olika nedbrytningsstadier kommer att öka successivt. Kontinuerlig förnygring av träd ska finnas.

Området har stor mångfald av lavar, mossor och fågelliv. På sikt ska mångfalden öka av dessa artgrupper och även av svampar och vedlevande insekter.

Kvarvarande öppna marker ska hävdas och brynen ska skötas så att det finns gott om blommande buskar och träd. Skogsbete i gårdsnära delar förhöjer värdena om tillgång till djur finns.

Området erbjuder goda förutsättningar för upplevelser som att gå i skogen och se skiftningar från lövsprickning till höstfärger, utsikt över sjön samt att uppleva ett ovanligt rikt växt-, svamp- och djurliv.

6.2. GENERELLA RIKTLINJER OCH ÅTGÄRDER FÖR HELA OMRÅDET

Multnande ved, hålträd och savflöden kan aktivt skapas med olika metoder, till exempel ringbarkning eller kapning till högstubbar. Detta sker i skötselområdena 1, 2 och 4 främst i samband med övriga skötselåtgärder som ska göras där för att gynna vissa träd. I skötselområdena 3 ska det göras som en del av restaureringen av alla dessa bestånd vid lämpligt tillfälle i skogarnas utveckling.

Bryn med blommande buskar och träd ska skötas.

Ved och ris från skötselåtgärder får köras ut efter att tillräcklig mängd utifrån naturvårdssynpunkt lämnats kvar som ringbarkad, stående eller liggande död ved. Död ved kan också flyttas inom området och grov död ved kan tillföras utifrån. Även övriga träd som faller på olämpliga ställen får flyttas. Om det finns hängande eller döda träd som kan utgöra fara intill till exempel väg och stigar ska dessa fällas.

Granförnygring röjs bort vid behov i hela området.

Förnygring av löv- och tall kan vid behov gynnas genom åtgärder som till exempel småskalig markberedning i kombination med plantering/insådd av frö eller ollon av lokal proveniens. Hägn får sättas upp för att skydda förnygring.

Bete får användas som skötselmetod i hela naturreservatet, prioriterade delar beskrivs närmre nedan under skötselområdena. Vid skogsbete ska uppföljning göras av trädförnygring så att betet minskas om förnygringen blir för liten i

förhållande till målen. Om bete är aktuellt med förlängd säsong eller åretruntbete får vindskydd för djur sättas upp. Under begränsad period (max en månad per år) kan stödutfodring göras inom reservatet. För bägge dessa åtgärder ska plats väljas där inte naturvärden skadas.

Brukningsvägar får rustas upp om behov finns för förvaltning av området.

Vid behov i förvaltning, tillsyn och uppföljning får motordrivna fordon, luftfartyg, drönare och vattenfarkoster användas.

Fågel-, fladdermus- och insektsholkar samt boplattformar för fåglar får vid behov sättas upp.

Främmande, invasiva eller expansiva arter ska tas bort.

Om Länsstyrelsen bedömer att syftet och de uppsatta målen för skötselområden, naturtyper eller arter hotas av visst vilt kan Länsstyrelsen eller av Länsstyrelsen utsedd uppdragstagare bedriva jakt för att begränsa skador. Detta kan till exempel gälla invasiva arter.

6.3. SKÖTSELOMRÅDEN

Tabell 4. Skötselområden

Typ av skötselområde	Antal delområden	Areal (ha)
1. Ädellövskog	3	44,6
2. Lövrik blandskog	5	11,7
3. Granplant. och ungskog	4	14,3
4. Lövsumpskog och kärr	2	4,4
5. Betesmark och åker	2	3,5
6. Sjö	1	71,0
SUMMA		149,5

Skötselområde 1: Ädellövskog (44,6 ha)

Beskrivning

Ädellövskogar med främst bok och med inslag av ek, tall, björk och asp. Al, gran, rönn, hassel, sälg, lind och lönn förekommer också, men i liten omfattning. Skogarna är flerskiktade med träd i spridda åldrar. Den äldre generationen av träd är i större delen av områdena ca 120 – 150 år. Ännu äldre och/eller grova träd förekommer främst utmed sjön och i kanterna av odlingsmark och blockfält. Marken är flack till småkuperad och stenig. Flacka blockfält som är nästan trädlösa förekommer på flera ställen. Stor del av marken är vegetationslös, täckt med boklöv, eller hedartad med glest blåbärsris, vitsippa och vårfryle. Blåmossa

är vanlig nära stranden. Odon och västlig hakmossa är vanliga på blockfälten. Tall är vanligast utmed stranden där spridda jättetallar förekommer. Guldlocksmossa och fällmossa växer på äldre lövträd. På fnösketikor hittades rikligt med utgångshål av jättesvampmal.

Skogarna har bryn mot mindre, ohävdade och igenväxande smååkrar/fruktodlingar och där finns hagtorn, slån, nypon och fruktträd. Området har som helhet gott om odlingsrösen och stenmurar.

Det finns många stenmurar och stentippar i anslutning till inägor varav många numera finns i skogsmark.

Blockfälten är tydliga lämningar efter inlandsisens avsmältning då sjön hade en annan vattennivå.

Stränderna är steniga. Det finns småvikar med bladvass, pors, blåtåtel och bunkestarr.

I **skötselområde 1A** är skogen bokdominerad med inslag av ek, björk, al och asp på västra sidan om vägen. I den södra halvan är det hälften bok och hälften ek bitvis nästan bara ek (uppskattad ålder 130 år). Här är skogen mer ljus och blåbärriset tätare. Utmed allmänna vägens östra sida finns tre grova, planterade ädelgranar. Utmed den västra vägkanten finns i norra delen inslag av lind och lönn. Gallring av bok gjordes i den norra halvan så sent som under 2010-talet.

Det större området öster om allmänna vägen är ren bokskog (mer likåldrig och färre äldre träd). Den södra delen öster om vägen består närmast vägen av halvöppen skog av ung björk och ek samt längst från vägen bokskog med inslag av tall. Skogen är här olikåldrig och flera träd är senvuxna, krokiga eller flerstammiga. Träden har fått sin variation i formen genom att de har kommit upp i en skog som var betad fram till ca 1960-tal. På östra sidan om allmänna vägen har det funnits en samfällad täkt. Norr därom, utmed vägen finns också ett litet hygge, delvis självföryngrat.

I den norra delen finns utmed stranden en mindre inkilad sumpskog med björk, al och vide på översvämningsmark. Sumpskogen rundas av en landtunga med helt jämn överyta, kanske en fornåker, och mest bok med inslag av ca 10 ekar.

Söder därom finns området "Hejden". Delen närmast vägen har varit åker på 1950-talet och det finns en gammal husgrund på en liten kulle. På 1980-talet sköttes området genom landskapsvård från Länsstyrelsen. Det benämndes då som "ekskog och ängsmarksområde". Det betades då fortfarande av nötkreatur och delen närmast vägen var helt öppen. Syftet med vården angavs att få sikt mot sjön, att gynna de bästa stammarna av ek och bok och hassel samt att hålla delar av åkerytan öppen.

I höjd med kärret i skötselområde 4A finns ett litet alkärr med tydliga socklar. Söder om kärret finns ett blockfält som är glest bevuxet med senvuxna träd. På buketter av senvuxna bokar i blockig terräng i den centrala delen växer ovanliga lavar: savlundlav (EN), orangeputrad klotterlav (EN), kortskaftad parasitpik (VU), rosa lundlav (VU) klosterlav (VU), liten lundlav (NT) och bokkantlav (NT). Söder om blockfältet finns en grupp med aspar med bohål.

I brynen mot den öppna marken i öster finns hagtorn, olvon, lind, lönn och ek. Det finns också många stentippar i slänten från åkern.

Väster om husen finns en brukningsväg ner till sjön. Vid sjön finns ett soldäck med räcke och en brygga. Söder därom finns flera hushållstippar med diverse stort och smått äldre, överblivet material. Här finns också ett parti med asp, sannolikt planterad och möjligtvis hybridasp, på före detta åkermark på en plåtå i östra kanten ca 50 meter söder om vägen ner till sjön.

Skötselområde 1B tillhör byn Torsatorp i norr och byn Rotahult i söder. I den norra delen är det på Torsatorps mark 60% ek och 40% bok. Ekarna finns närmast gården med inslag av lind och asp (en jordkällare ligger omedelbart utanför gränsen). Bokarna dominerar i den östra delen.

På den delen som tillhör Rotahults by är det 60% bok, 30% ek och resten övrigt löv, främst björk. Ålder ca 140 år.

I nordöstra hörnet av 1B finns en igenväxt liten åker. I nordvästra kanten av 1B finns en jordkällare omedelbart utanför gränsen.

I Skötselområde 1C (OBS två delområden) är skogen bokdominerad med inslag av ek, björk, rönn och tall. De äldsta bokarna är ca 150 år. Andelen björk och ek är störst i södra delen och söder om de öppna områdena i 5B. I söder också mycket inväxande ung gran. I den delen som ligger närmast gården dominerar ek med inslag av asp, lönn och lite hassel. Utmed sjön finns grova tallar. I bryn mot 5B finns även ung lind och mycket hagtorn. Sista plockhuggningen var ca 1985.

En bit in från stranden finns en liten markerad kulle med en vidkronig bok och lite stensättningar. Där växer blåsippa, teveronika och bergsslok. På norra slutningen finns ett litet bestånd med tät gran.

Udden/ön i nordväst domineras av många grova tallar och mycket död ved, även av bok och björk. Innanför ön finns ett stort, delvis öppet blockfält med inslag av lind, varav en är grövre med spår av tidigare hamling. Här är står många bokar i flerstammiga buketter som ger snabb tillgång på död ved.

I söder nära stranden finns ett mindre område med gran, sannolikt planterad, och lite tall (0,3 ha). Ålder ca 85 år.

I östligaste gränsen mot 5B finns på gammal ängs/betesmark grova hagmarksbjörkar och hagtorn.

I det östra lilla delområdet finns i norra delen en skog av klena lindar (ca 0,5 ha). I södra delen finns inslag av många aspar och lite avenbok.

Bevarandemål

Ädellövskogar av bok och ek (naturtyperna 9190 och 9110) med inslag av andra lövträd och buskar. Tall är ett värdefullt inslag där det förekommer. Gran finns bara undantagsvis. Skogarna har stor andel gamla och grova träd samt träd i de flesta åldersklasser. I skogarna finns tillgång på hålträd, stående och liggande multnande ved på land och i vattnet. Även i strandzonen finns gott om död ved.

Bryn mot skötselområdena 5A och 5B har gott om nektarrika buskar och träd.

Skötselåtgärder

- Vidkroniga eller grova träd ska gynnas genom att inväxande träd fälls eller dödas genom till exempel ringbarkning. Ek, tall och lind prioriteras före bok, björk och asp. Även yngre träd och buskar får gynnas på detta sätt för att öka mångfalden av naturligt förekommande träd och buskar eller för att nyskapa vidkroniga träd. Högst prioritet i norra delen av 1A och 1C. Hänsyn ska tas till rösen i fornåkrarna.
- I täta yngre trädgrupper kan utglesning göras för att snabbare skapa grövre och vidkroniga träd. Högst prioritet i östra delarna av 1C.
- 1C: Ringbarka yngre klen granbestånd i södra delen.
- 1C: Gynna små lindar, hagtorn, m.m. som finns i brynen mot 5B. Åtgärden görs genom borttagning av andra träd/buskar och utglesning.
- 1A och 1B: Gynna blommande buskar och träd i bryn mot 5A och i valda delar mot odlingsmark utanför reservat på samma sätt.
- Skogsbete bör eftersträvas främst i gårdsnära delar i 1C som gränsar till 5B, periodvis eller löpande. Om möjlighet uppstår även i delar av 1A/1B som gränsar till mot 5A.
- Ung gran röjs bort vid behov.
- I 1A får brygga och trädäck underhållas av de som har servitut och ersättas i samma utformning och storlek inom befintligt område som är 40 meter längs stranden och sträcker sig 30 meter från strand mot öster. Träd med diameter över 30 cm får inte fällas.

*Skötselområde 2: Lövrik blandskog (11,7 ha)***Beskrivning**

Blandskog av tall, gran, bok, ek, björk, m.m. Skogstypen är typisk för svårbrukad, stenig mark utmed stränder och på öar i Åsnen där skogen lämnats för fri utveckling och självföryngring efter att utmarksbete upphört i mitten av 1900-talet.

Skötselområde 2A, Lindholmen och tre mindre öar. Öarna har äldre, flerskiktad och lövrik barrblandskog. På Lindholmen har skogsbete med får pågått fram till 1940-talet. Sista gången det höggs på ön var under de kalla vintrarna under samma årtionde. Ön är ca 5 ha stor och består i sin helhet av skogsmark med gran, tall och björk. Skogen har stort inslag av gamla, grova träd och gott om lågor. Mitt på ön finns ett ursvallat blockfält, övertäckt med mycket mossor och lavar. Längs stränderna finns på flera ställen öppna strandkärr med angränsande sumpskogspartier.

På övriga öar finns förutom lövträd som björk, al och rönn riktigt gamla tallar och på en av öarna finns ett fiskgjusebo i tall.

Skötselområde 2B är en smal landtunga/ö som sitter samman med fastlandet med ett öppet kärr. Här finns tall, gran, björk med inslag av bok. Ålder ca 120 år.

Skötselområde 2C är en markerad ås/långsmal kulle med mycket blockrika sidor och i vissa delar hållmark. På södra delen av kullen är skogen talldominerad med inslag av några grovbarkiga björkar samt bok, rönn och en. Närmast vägen finns en mindre del med likåldrig tät granplantering med inslag av tall. Söder om kullen finns ett stort blockfält, kallat Stenhiet, med enstaka mycket knotiga björkar, krypande gran och yngre stamkvistade tallar. Här bedrev Skogsvårdsstyrelsen landskapsvård på 1960-talet genom avverkning för att skapa en samlad helhetsbild av det ”imponerande klapperstensfältet”. Typiska träd sparades enligt protokoll vilket sannolikt innebär att de omnämnda krypgranarna och senvuxna tallar och björkar fick stå kvar.

Närmast vägen fanns förr en samfällighet närmast vägen, sannolikt för tåkt.

Skötselområde 2D är igenvuxen/planterad ängsmark med odlingsrösen.

Trädslag är stor andel asp (nordöstra delen), lönn, ek, m.m. Ålder ca 30 år med inslag av spridda vidkroniga något äldre träd.

Bevarandemål

Lövrik blandskog av naturtypen taiga (9010) i form av blandskog (≥ 30 % löv och ≥ 30 % barr) eller triviallövskog (≥ 70 % triviallöv). Vissa delar kan på lång sikt komma att övergå till ädellövskog. Inslag av tall ska bevaras och gynnas. Granens andel ska minska.

Skogarna har stor andel gamla och grova träd samt träd i de flesta åldersklasser. I skogarna finns tillgång på hålträd, stående och liggande multnande ved på land och i vattnet. Även i strandzonen finns gott om död ved.

Skötselåtgärder

- Graninslag i 2C minskas i ett eller flera steg för att gynna andra trädslag och för att skapa variation i de delar där det bara finns gran. Öppna ytor kan skapas för att få föryngring av till exempel björk och tall. Granvirke kan köras ut efter att tillräcklig mängd utifrån naturvårdssynpunkt lämnats kvar som ringbarkad, stående och liggande död ved.
- Blockfältet i 2C kan röjas fritt från yngre sly för att bibehålla sikt som upplevelsevärde och för att gynna äldre träd/buskar.
- Liknande åtgärd mot gran, se ovan, kan om behov finns göra i 2B.
- Röjning av ung gran i alla områden vid behov.
- Vidkroniga eller grova träd, ska gynnas genom att inväxande träd fälls eller dödas genom till exempel ringbarkning. Även yngre träd får gynnas på detta sätt för att öka mångfalden av naturligt förekommande träd och buskar eller för att nyskapa vidkroniga träd. Detta gäller i synnerhet tall och kan även vara aktuellt i 2A, Lindholmen.

Skötselområde 3: Granskog/planteringar och ungskogar (14,3 ha)

Beskrivning

Variation gäller både ålder och blandning av trädslag. Vissa delar är homogen, likåldrig granplantering i olika generationer. Andra delar är lövungskog av främst björk, bok, ek, rönn och asp. Terrängen är småkuperad och rik på sten och flyttblock.

Skötselområde 3A är till stor del igenväxande hygge. Området har avverkats successivt med början i den norra delen vid stormar 2005/2007 och den södra halvan i en större avverkning ca 2017. Många större träd har vid avverkning lämnats kvar av tall, ek, bok och björk. I vissa delar finns även kloner av asp. I norra delen är föryngringen 90% björk. I södra delen finns överståndare av tall (ca 40 st). Delvis planterat med gran men mycket har dött. Mycket björk och hallonris. Längs kanten i öster finns en bård av yngre grandominerad blandskog kvar (sannolikt avverkad i början av 2000-talet).

Små åsar sträcker sig in genom området och skapar variation. Det finns kvarlämnade lövträd som har varit undertryckta i det gamla beståndet som nu är borttaget. Efter avverkning har de fått utrymme att bli vidkroniga och har goda förutsättningar att bli bra naturvårdssträd. I spetsen längst i norr finns 3 mycket vidkroniga, senvuxna bokar nära en tydligt avgränsad, vattenfylld sänka/källa med diameter på 5-10 meter.

Vid vägen nära gränsen i norr finns en före detta täkt som inte använts på länge men som inte är efterbehandlad och därför finns schaktslänterna kvar.

Skötselområde 3B är mogen blandskog av tall och gran med lövinslag (70% gran, 20%tall 10% löv). Närmast stora vägen och utmed skogsvägen finns stort inslag av grov gran. Ganska mycket större tallar i östra kanten (utmed skogsväg). I övrigt inslag av bok och björk.

Skötselområde 3C är ungskog efter stormen 2005 (90% björk och 10% gran (underväxt)). Det finns även små restbestånd av äldre granar. Inslag finns av bok, tall, ung ek, hassel, druvfläder och några överståndare av alar i buketter. Ungskogen av björk är bitvis mycket tät. Småkuperat och stenigt. På marken finns blåbärsris, kruståtel med inslag av harsyra.

Skötselområde 3D är planterad, granskog i åldern 25 – 80 år. Ett litet inslag av tall, björk och bok finns i östra delen. I södra delen bara likåldrig gran. Spritt finns 3-4 grupper med träd dödade av granbarkborre. I centrala delen, nära bokslogen, finns en sänka med det som har varit en liten åker omgärdad av en vacker, helt rund stenmur. Åkern brukades fram till 1950-talet och det fanns då en brukningsväg fram till åkern. I norra delen finns en stor vattenfylld sänka/källa (ca 30 x 15 meter). Hela området ligger inom fornåker som är fornlämning.

Skötselområde 3E är en före detta åker som har vuxit igen sedan ca 30 år. Sist odlades det jordgubbar här. Skogen består av tät björk med lite hassel, lönn, säl, bok och ek. Åkern är omgärdad av en mäktig stenmur.

Övriga mindre inslag av gran/ungskog är följande. Som en del av skötselområde 1B finns i nordöstra spetsen även en liten nedlagt igenvuxen åker. I skötselområde 1C, längst i söder, finns ca 0,3 ha gran ganska nära sjön.

Bevarandemål

Områdena har samma mål som skötselområdena 1 eller 2, se ovan. Vilket mål det blir beror på ståndort, kvarstående träd och val av eventuell förnygringsmetod (självförnygring eller sådd/plantering) i de olika delområdena. Förnygring är främst aktuellt efter borttagande av gran i skötselområdena 3D och eventuellt i 3B. Sannolikt blir det att områdena först når målen i skötselområde 2 och vissa delar kan på lång sikt bli ädellövskog enligt mål för skötselområde 1.

Skötselåtgärder

- Avverkning av all gran i 3D och anpassat uttag i 3B.
- Naturvårdsröjning i ungskog i 3A, 3C och 3E. Vidkroniga träd (även unga) och trädslagen ek, tall, asp och lind gynnas särskilt.
- Självförnygring eller aktiv förnygring med frö, ollon eller plantor av främst ek, lind eller tall från Åsnen-området.
- Löpande röjning av inväxande gran.
- Framtida skötsel enligt beskrivning under skötselområde 1 eller 2.
- Södervänd slänt i den gamla tåkten i 3A får banas av på vegetation för att gynna marklevande insekter m.m.

Skötselområde 4: Sumpskog och kärr (4,4 ha)

Beskrivning

Skötselområde 4A: Strandkärr mellan fastland och ö. På vissa delar finns bladvass och lite säv. I andra delar är det starrkärr. Både i kärret och i de grunda anslutande strandmiljöerna finns förutsättningar för häckning av till exempel storlom.

Skötselområde 4B: Sumpskog som vid sjön och längs hela norra kanten övergår i ett stråk med öppet kärr med starr eller gräs. Närmast sjön och i norra delen består sumpskogen av al och björk med litet inslag av tall och gran (lite högre andel tall i sydvästligaste delen). I den östra delen är den magrare och talldominerad med inslag av björk. Tvärs över sumpskogen finns en brukningsväg anlagd. Den är i gott skick och torrlagt stor del av året.

Mindre strandkärr finns även runt ön Lindholmen (2A) och spritt utmed sjöns stränder.

Bevarandemål

4A: Öppet strandkärr (naturtyp 7140) eller en kombination av öppet strandkärr och svämlövskog (91E0).

4B: Lövsumpskog/svämlövskog (naturtyp 9080/91E0) eller i talldominerad del taiga (naturtyp 9010, barrsumpskog). Skogen har stor andel gamla och grova träd samt träd i de flesta åldersklasser. I skogarna finns tillgång på hålträd, stående och liggande multnande ved. Gran utgör max 5% av grundyta.

Skötselåtgärder

4A: Røjning av igenväxning för att återskapa öppet kärr i vissa delar får göras om motiv finns för att gynna vissa artgrupper inom naturtypen och om resurser finns.

4B: I de delar av skogen som är onaturligt likåldrig och/eller saknar död ved kan oregelbunden utglesning göras för att skapa variation och förutsättningar för inslag av grövre och vidkroniga träd. Även yngre träd får gynnas på detta sätt för att öka mångfalden av naturligt förekommande träd och buskar.

Gran begränsas både genom ringbarkning och røjning vid behov.

Skötselområde 5: Igenväxande åkrar/fruktodling (3,5 ha)

Beskrivning

I området som helhet har det funnits flera smååkrar och ängar fram till mitten av 1900-talet. Ängarna är igenvuxna med skog sedan länge, någon har vuxit igen i senare tid (till exempel 2D). Många smååkrar är också igenvuxna/igenplanterade (3E). Några åkrar har under 1900-talets andra hälft använts till fruktodling.

5A: Ohävdad, relativt öppen åker. Naturvärden består av brynmiljöerna i utkanterna. Igenväxning med asp och hallon i kanterna.

5B: Fyra närliggande smååkrar med mellanliggande numera igenvuxen ängsmark. Åkrarna har under andra halvan av 1900-talet helt eller delvis varit fruktodling med främst plommon. De två centrala större åkrarna har fortfarande öppna ohävdade ytor med näringsgynnade gräs, främst hundäxing. Mycket slån och hagtorn i kanterna. I västra kanten finns kraftig inväxning av al från angränsande skog. Den södra fruktodlingen (som ligger i gränsen mot grannfastigheten i söder) har ett tätt bestånd av plommon med inslag av mycket hagtorn och enstaka avenbok. Fruktodlingarna sköttes fram till 1998.

Utöver detta kan nämnas att det i nordöstra hörnet av 1B finns en liten igenvuxen åker som ska bli skog, samt fler andra smååkrar som sedan länge är skogbevuxna (se gamla ekonomiska kartan från 1949).

Bevarandemål

Slätter- eller betesmark (naturtyp 6270) med bryn av blommande bär och buskar. Områdena kan som alternativ övergå till löväng eller någon typ av lövskog.

De numera igenvuxna åkrarna ska hävdas så att artrikedomen med blommande växter och buskar gynnas och ingen igenväxning sker. Enstaka träd kan, utöver de fruktträd som finns, tillåtas växa upp som solitärer eller mindre grupper.

Fruktträden är en värdefull pollen- och nektarkälla på våren och viss beskärning som förlänger vissa trädets liv kan därför vara motiverad. Att fortsatt sköta träden som en fruktodling med årlig beskärning bedöms däremot vara för arbetskrävande.

Stenmurar och odlingsrösen hålls fria från igenväxning med undantag av blommande och bärande buskar.

Skötselåtgärder

Skötsel genom slätter, bete och/eller bränning. I samband med bete här bör även skogsbete eftersträvas främst i gårdsnära delar i 1C som gränsar till 5B, periodvis eller löpande. Om möjlighet uppstår även i delar av 1A/1B som gränsar till mot 5A.

På sikt kommer fruktträd dö och då kan de behöva tas bort eller flyttas för att inte försvåra hävden av gräsmarken.

Om någon extern vill sköta träden, skörda frukt och i småskalig grad komplettera med nya fruktträd kan avtal skrivas om detta.

Bryn med blommande träd och buskar ska bevaras och skötas, se ovan under skötselområde 1.

Skötselområde 6: Sjö (71,0 ha)

Beskrivning

Åsnen ligger i nedre delen av Mörrumsåns avrinningsområde, i dess huvudfåra. Sjön breder ut sig på det plana, sydsvenska slättlandskapet i flera vattenfyllda dalstråk, vilka har sitt ursprung i de spricksystem som trots allt finns i berggrunden. Sjön är mycket flikig med många vikar, uddar och öar. Medeldjupet i sjön är bara 3 meter.

Sjön är sänkt och reglerad vid utloppet. Stränderna är steniga. Det finns småvikar med bladvass, pors, blåtåtel och bunkestarr.

Fiskgjuse och storlom häckar i närheten.

Inplantering av gös och signalkräfta har gjorts i sjön.

Bevarandemål

Sjön Åsnen ska vara av naturtypen ävjestrandsjöar (3160). Sjön ska ha god ekologisk status och uppnå god kemisk status så att ett rikt växt- och djurliv kan finnas kvar och utvecklas i sjön. Det ska finnas en naturliknande vattenståndsvariation som skapar en mångfald av strandmiljöer med höga biologisk värden. Det ska finnas förutsättningar för fiskars lek- och uppväxt. Det ska finnas lövrika bryn och rik tillgång på död ved i strandzonen vilket är en del av målen för skogen i skötselområde 1 och 2, se ovan.

Skötselåtgärder

Konkreta åtgärder för att nå målen kring vattenmiljöer utförs inte främst genom förvaltning av naturreservatet utan i annat arbete som bedrivs för Mörrumsåns avrinningsområde som helhet av många olika aktörer.

Död ved som faller ut i vattnet ska lämnas och ytterligare död ved får vid behov tillskapas. Detta ingår i skötselåtgärder inom skötselområde 1 och 2.

Skötselområde 7: Friluftsliv

Beskrivning

Hela Åsnenområdet har stort värde för friluftslivet och har ett stort antal besökare både på land och till sjöss.

I dagsläget finns inga anläggningar för rörligt friluftsliv i detta område. Området erbjuder goda förutsättningar för upplevelser som att gå i skogen och se skiftningar från lövsprickning till höstfärger, utsikt över sjön samt att uppleva ett ovanligt rikt växt-, svamp- och djurliv. Det finns dock flera andra naturreservat i trakten som har bättre förutsättningar för mer omfattande anordningar för friluftslivet där det finns markerade strövstigar med mera.

Kanotleden Väreleden (mellan Asa och Fridafors) passerar nära i sjön. Det finns en anordnad övernattningsplats ca 500 meter västerut tvärs över sjön, på Stommare udde.

Det finns en båtbyggga och ett trädäck med räcke vid stranden väster om bebyggelsen i Torsatorp. De två fastigheterna har servitut för båtplats och väg till båtplats. Bryggan är även tillgänglig att använda för allmänheten och får inte privatiseras.

Bevarandemål

Ingen skyltning till naturreservatet görs från den allmänna vägen. Det finns en eller två mindre P-platser. Information om P-plats finns på Länsstyrelsens digitala hemsida. På P-plats finns informationstavla. Informationen ska vara lättillgänglig, lättläst och ha informativa kartor.

Det finns ingen markerad strövstig, anvisad plats för tältning eller eldplats. Om det efter ytterligare utredning i framtiden finns förutsättningar och resurser att anlägga anordningar eller om det kommer förslag på strövstig som kan länka detta område till fler områden som har värde för rörligt friluftsliv eller till en längre vandringsled kan detta omprövas och prioriteras upp.

Om friluftslivsanordningar anordnas ska de vara i gott skick.

Skötselåtgärder

- En utredning av alternativa placeringar av P-plats i Torsatorp och/eller Rotahult utifrån trafiksäkerhet och andra omständigheter görs i samråd med fastighetsägarna för Rotahult 1:3 och 1:12, samt eventuella andra berörda fastighetsägare.
- Om utredningen kommer fram till att förutsättningar finns anläggs en eller två mindre P-platser.
- Informationsskylt sätts upp vid P-plats.
- Länsstyrelsens hemsida ska ha god information om områdets naturvärden.
- Gränsmarkering av området ska ske på land.

7. JAKT OCH FISKE

Enligt föreskrifterna är det förbjudet att utfodra vilt eller anlägga åtel inom naturreservatet. Jakttorn får uppföras. I övrigt inskränker inte naturreservatet rätten till jakt och fiske i området.

8. BRÄNDER, STORM, ÖVERSVÄMNINGAR, INSEKTS- /SVAMPANGREPP

Vid händelser som medför att stora mängder träd dör och/eller faller omkull vid till exempel storm, insektsangrepp eller översvämning gäller följande. All död ved från lövträd och tall lämnas inom området, men veden får vid behov flyttas till annat skötselområde eller om det är stora mängder till annat naturreservat. Om dessa händelser medför stora mängder ris och toppar får delar av dessa tas ut. Om händelserna gäller gran hanteras veden på det vis som beskrivs under skötselåtgärder, se ovan.

9. BARNPERSPEKTIVET

Området ska genom information och eventuella anordningar vara tillgängligt för både barn och vuxna.

10. UTMÄRKNING

Reservatsgränsen ska märkas ut vilket innebär att gränsmärken målas på träd och på stolpar som slås ned i marken. Gränsmärkena ska placeras så att det går att se från ett märke till nästa. Vid gränsmarkering i skogsmark ska i gränslinjen, med 0,5 m på vardera sidan reservatsgränsen, röjas en tydlig gata. Denna gata får vid behov underhållas av förvaltaren. De träd som avverkas i gränsgatan tillfaller fastighetsägaren som också själv får ta vara på dem eller låta dem ligga kvar. Reservatsgräns som sammanfaller med fastighetsgräns ska underhållas som fastighetsgräns på sedvanligt sätt. Reservatsgräns utmed väg placeras utanför vägområdet så att vägunderhållet inte påverkas av reservatet.

11. SAMMANFATTNING OCH PRIORITERING AV SKÖTSELÅTGÄRDER

Tabell 5. Sammanfattande prioritering av skötselåtgärder

Skötselområde	Åtgärd	Prioritet, 1- 3
3D, 3B	Avveckla gran	1
2C	Minska graninslag och ev röjning på blockfält	1
1C	Ringbarka litet granbestånd i södra delen	1
3A, 3C, 3E	Naturvårdsröjning i ungskogar	1
1C/5B	Gynna hagtorn, lind m.m. i bryn	1
5A, 5B (1C)	Slåtter, bete eller gräsbränning	1
1A, 1C	Gynna vidkroniga/grova träd och gynna träd för att öka mångfald	2
1C	Glesa ut yngre trädgrupper	2
1A, 1B, 5A	Skötsel av övriga bryn	2
2A, 2B	Frihugg grova tallar	3
3, 4	Veteranisering av träd	3
4B	Ev ringbarkning av gran m.m.	3
3	Fortsatt skötsel i ungskogar	3
Samtliga	Röja ung gran	Vid behov
Samtliga	Gränsmarkering	1
Samtliga	Information om reservatet	2
Ej bestämt	Anläggning P-plats	2

Prioritet: 1= Högst, 2= Hög, 3= Lägre

12. FÖRVALTNING, TILLSYN OCH UPPFÖLJNING

Länsstyrelsen är ansvarig för att skötseln av naturreservatet följer fastställd skötselplan. Detta inkluderar dokumentation och uppföljning av utförda åtgärder. Länsstyrelsen har även ansvar för den operativa tillsynen i naturreservat enligt 26 kap. miljöbalken genom att övervaka att föreskrifter, dispenser och tillstånd följs.

Uppföljning av bevarandemålen ska ske i enlighet med en uppföljningsplan för länets alla skyddade områden som framöver kommer att fastställas av Länsstyrelsen.

Uppföljning av utförda åtgärder och av bevarandemålen ligger till grund för en utvärdering av:

- om syftet med naturreservatet har uppnåtts,
- om bevarandemål och gynnsamt tillstånd uppnåtts i reservatet,
- om skötselmetoder behöver förändras,
- om en revidering av skötselplanen behövs.

BILAGA

2a. Skötselplanekarta

